

בינת המשפט

עניני ממונות אקטואליים

בס"ד, גליון תקצב, פרשת פנחס, תשפ"ד

מאת: יצחק בירך דסקל – דיין ומורה צדק

טל: 03-5740046 y.b.daskal@gmail.com

בדין קניית דברים גנובים מגוי

ובו יבואר: א. מה הטעמים שאסרו לקנות דברים גנובים. ב. האם יש איסור מסייע לדבר עבירה גם בגוי. ג. האם מותר לקנות מגוי דברים גנובים. ד. האם יש הבדל אם גנב מגוי, או מישראל. ז. דברים גנובים שנעשה בהם שינוי, ונקנו לגנב, האם גם עליהם יש איסור לקנות מהגנב. ה. הלכה למעשה, האם מותר לקנות מגוי חלקי חילוף של מכשירי חשמל שגנב.

הנידון

"אני גם באירופה, יש גוי שמוכר חלקי חילוף לרכבים בזול מאד, מבירור שעשיתי התברר שהוא גונב רכבים, ומפרק אותם, ומוכר בזול את החלקים. נפשי בשאלתי, האם מותר לקנות ממנו את החלקים".

תשובה

אם הדברים הגנובים לא נקנו לגנב, שהם כמו שנגנבו, אסור לקנות מגוי, בין אם גנב מישראל, ואפילו אם גנב מגוי. אבל אם נעשה שינוי בדברים, ונקנו לגוי, נחלקו בזה הפוסקים, ויש הרבה שמתירים, לכן קשה לאסור, אבל בעל נפש ירחיק מזה.

ביאור התשובה

ביאור צדדי השאלה

צדדי השאלה הם שנים: א. מבואר בגמ' ובמחבר [ומבואר להלן], שאין לקנות דברים גנובים, כדי שלא לסייע ידי עוברי עבירה. ויש לברר, האם גם מגוי אסור חכמים שלא לקנות דברים גנובים, או דוקא מישראל, דיש לומר שאף על פי שגם גוי אסור לגזול, מכל מקום חז"ל לא אסרו לסייע גוי לעבור עבירה, דדוקא בישראל אנו מצווין לסייע לו שלא יעשה איסורים, אבל לא על גוי, או דלמא לא חילקו בזה, ואפילו מגוי אסור לסייע לו. ב. אם יש חשש שהגוי גזול מיהודים, האם יש חשש לקנות חלקים הללו, כי הם גזולים, ואפשר שלא נקנה לגוי ואסור לקנותם. ג. יש לברר האם האיסור של מסייע, הוא דוקא כאשר לא נקנה החפץ לגנב, אבל אם נקנה מותר לקנות ממנו, או אפילו כאשר נקנה לגנב על ידי שינוי, אסור לקנות ממנו שלא יבוא לגנוב עוד.

מקור ההלכה

והנה מקור ההלכה שאין לקנות דברים גזולים, הוא במשנה בבא קמא (ק"ח, ב), וכן פסק המחבר בגנב, בחושן משפט (שנו, א) וז"ל "אסור לקנות מהגנב החפץ שגנב, ועון גדול הוא, שהרי מחזיק ידי עוברי עבירה וגורם לו לגנוב גנבות אחרות; שאם לא ימצא לוקח, אינו גונב. (וכן אסור לסייע לגנב בשום דבר כדי שיגנוב) (ב"י בשם ריב"ש סימן ק"ח) עכ"ל. וכן להלן בגזלן, בחושן משפט (שנח, א) "כל דבר שחזקתו שהוא גנוב, אסור ליקח אותו. וכן אם רוב אותו דבר שהוא גנוב, אין לוקחין אותו. לפיכך אין לוקחין מהרועים צמר או חלב או גדיים, אבל לוקחים מהם חלב וגבינה, במדבר אבל לא ביישוב. ומותר ליקח מהרועים ד' צאן או ד' גיזות של צמר מעדר קטן, או חמשה מעדר גדול, שאין חזקתו שהוא גנוב. כללו של דבר, כל שהרועה מוכרו, אם היה בעל הבית מרגיש בו מותר ללוקחו; ואם לאו, אסור" עכ"ל. וכן עוד מבואר שם באריכות דינים אלו, וכלל הדבר שאין לקחת דבר שחזקתו גזול.

העולה מזה: מבואר במשנה ובשלחן ערוך, שאין לקנות דברים גזולים וגנובים, ואסור לסייע לגנב ולגזלן ולקנות ממנו.

האם מותר לקנות מגנב גוי דבר גנוב

ובדין קנייה מגוי דבר גנוב, כתב בפתחי חושן (חלק ה - גניבה ואונאה, פרק א, הערה נו) וז"ל "עיין פתחי תשובה סימן שנו סק"א, שיש חרם דרבינו גרשום שלא לקנות רכוש גנוב מעכו"ם, שעלולים לבא לידי סכנה, והביא מדברי הצ"צ בזה (ומה שנוגע מדין רודף יתבאר בע"ה בדיני נזיקין), ולא הזכיר מדין מסייע, שלכאורה גם עכו"ם מצווה על הגזל, ובשדי חמד כתב שאיסור מסייע לעכו"ם בדבר שהוא מצווה בו תלוי במחלוקת הפוסקים שהביא הרמ"א ביו"ד סימן קנא סוף סעיף א, וסיים הרמ"א שנהגו להקל, וכל בעל נפש יחמיר לעצמו, והש"ך שם סק"ו כתב שלכו"ע מותר בעכו"ם וישראל מומר (מדבריו שם סק"ז משמע שמה שהקל הרמ"א אינו אלא בע"ז, ובמ"ש הש"ך שם שבישראל גדול מצווה להפרישו מאיסור ולא במומר, עי' בדגומ"ר שם שהעלה דרך כשעושה בשוגג מצוה להפרישן אבל לא כשעושה במזיד, ומומר ודאי עושה במזיד, ופשוט דאף במזיד יש לפעמים מצות תוכחה), ועי' בשד"ח כללים מערכת המ' כלל מח בדין איסור מסייע לעכו"ם. ובשו"ע הרב ה'

בינת המשפט

עניני ממונות אקטואליים

לענין גרמא זה לא שמענו, וצ"ע. אולם על עצם דברי הש"ך הנ"ל יש חולקים, וס"ל דאפילו בנכרי איכא איסור מסייע, עיין גר"א שם יו"ד סי' קנ"א ס"ק ח' ובמ"ב סי' שמ"ז ס"ק ז', וכנראה דגם הרב ס"ל כשיטתם "עכ"ל.

נמצינו למדים, שאסור לקנות דבר הגנוב או הגזול מגוי, אם גונב או גוזל מישראל, ובזה הכל מודים שאסור לסייע לגוי, כיון שהוא גורם נזק לישראל הנגנב, אבל יש להסתפק אם חזקתו שגוזל רק גויים, האם גם בזה אסרו. ומכל מקום נראה לאסור, דסתימת שלחן ערוך הרב לאסור לסייע גם בנכרי, ועוד שחמור מאד עוון גזל אצל גוי כמו ישראל, וחסה התורה על ישוב העולם, לכן נראה, שחכמים אסרו בכל אופן לקנות דבר הגזול והגנוב מגוי אפילו נגנב מגוי, וזה טעם שלחן ערוך הרב.

העולה מזה: אסור לקנות דבר הגנוב או הגזול מגוי, אם גונב או גוזל מישראל, ובזה הכל מודים שאסור לסייע לגוי, כיון שהוא גורם נזק לישראל הנגנב, אבל יש להסתפק אם חזקתו שגוזל רק גויים, האם גם בזה אסרו. ומכל מקום נראה לאסור, דסתימת שלחן ערוך הרב לאסור לסייע גם בנכרי, ועוד שחמור מאד עוון גזל אצל גוי כמו ישראל, וחסה התורה על ישוב העולם, לכן נראה, שחכמים אסרו בכל אופן לקנות דבר הגזול והגנוב מגוי אפילו נגנב מגוי, וזה טעם שלחן ערוך הרב.

האם מותר לקנות דבר שכבר נקנה לגנב בקניין גנביה או גזילה – שיטת שלחן ערוך הרב

אבל יש לברר, האם דבר שכבר נקנה לגנב בקניין, גם אסור חכמים לקנותו, ובשלחן ערוך הרב התיר בזה, וז"ל שולחן ערוך הרב (חושן משפט הלכות גזלה וגנבה סעיף כג) "וכל אומן שמוכר דברים שחייב להחזירם, אסור ליקח ממנו, ודברים שהם שלו מותר, ואם אמר הטמן אסור שחזקתם גנובים. ואם נשתנה הדבר ביד האומן, כגון סורק בבגדי צמר במקום שמקפידים על המוכין הנסרקין מהבגד והסורק מוכר כר מלא מוכין שחזקתו מן הבגדים הנסרקין אלא שנשתנה השם, שמתחלה נקראים מוכין ועתה כר, מותר לקנותו אף על פי שהוא שינוי החזור לברייתו, שהרי אפשר להוציא המוכין מן הכר ויהיה שם מוכין עליהם כבתחלה, ושינוי החזור לברייתו אינו קונה הגנבה להגנב שתהא שלו ויפטר בנתינת דמיה, אלא צריך להחזיר אותה בעצמה ואסור לכל אדם לקנותה ממנו, מכל מקום כאן הקילו הואיל ואינה גנבה בודאי, אלא שחזקתה גנובה. אבל גנבה ודאית שנשתנה ביד הגנב שינוי החזור לברייתו, אסור לקנותה ממנו, אלא אם כן ידוע שנודע להבעלים שנגנבה מהם ונתיאשו ממנה, כי יאוש

גזילה סעיף כג כתב בפשיטות שאסור לסייע לעכו"ם לגנוב אפילו מעכו"ם" עכ"ל פתחי חושן.

הנה מבואר שלסייע לגוי, תלוי באשלי רברבי, אבל כתב, שבשלחן ערוך הרב, אוסר לסייע לגוי, שז"ל שולחן ערוך הרב בחושן משפט (הלכות גזלה וגנבה סעיף כג), "אבל אסור לכל אדם לסייעו, לשנות הגזלה, שהרי בשינוייה מוציאה מרשות בעליה ונעשית שלו, ונמצא מסייע עוברי עבירה, ואין צריך לומר שאסור לסייע לגזול או לגנב בשום דבר הצריך להם לרשתם. (אפילו נכרי הבא לגזול או לגנוב מנכרי, וכן כל איסורי הנאה מגזלה או גנבה נוהגין גם בשל נכרי מנכרי, כי באיסור גזלה וגנבה אין הפרש כלל בין ישראל לנכרי, שלא נאמר רעך אלא בעושה לבדו, שנאמר לא תעשוק את רעך ולא תגזול, וגם הנכרים מוזהרים על הגזל והחמס כישראל, שהיא משבע מצות בני נח, וחייב מיתה אפילו גזל או גנב מחבירו נכרי)" עכ"ל.

העולה מזה: בפתחי חושן מביא מחלוקת ביור"ד, אם יש איסור מסייע לדבר עבירה לגוי, בדברים שאסור בהם, ולהלכה מותר, אבל בעל נפש יחמיר. ולפי זה, כתב שאיסור קניה מגוי דבר גנוב, תלוי במחלוקתם. ובשלחן ערוך הרב אוסר לקנות אפילו מגוי דברים גנובים, שאין הבדל בדיני גניבה וגזילה בין ישראל לגוי, שגם הגויים מצווין על גניבה וגזילה.

מדוע דין מסייע לגנב אסור אפילו בגוי לכל הדעות

וראיתי בספר "אמרי יעקב" על שלחן ערוך הרב (הלכות גזילה וגניבה סעיף ט' ביאורים ד"ה שהרי) בסוף דבריו כתב, שבגזילה וגניבה לא נחלקו הש"ך והרמ"א להקל, על פי מה שכתב בים של שלמה (מסכת בבא קמא פרק י סימן נח) וז"ל "ולהוסיף על טעמו נראה, לא זו שגורם עון אל הגנב, ועובר על לפני עור לא תתן מכשול שיגנוב עוד, כמו שכתב גבי גזילה (ה' גזילה פ"ה ה"א), וכן הסמ"ג (עשין ע"א) אחריו. אלא גורם אפילו בנזקין הוא לבעל הגניבה, שיגנוב עוד ממנו. ואפילו בדיני שמים יהיה חייב. והא דמסקינן במתניתין שצמר תפור לזקחין מהן. משמע דאפילו לכתחלה, משום דקנייא בשינוי. היינו דוקא דבר שחזקתו גנוב, ואינו ודאי. אבל ודאי גנוב אסור לעולם" עכ"ל, מבואר שבגזילה וגניבה, כיון שגורם נזק לגנב ולגזול, בזה הכל מודים שאסור לסייע לגוי, דמה בכך שהוא גוי, סוף סוף הוא מזיק לגנב.

אלא שמסתפק מה הדין בגזול מגוי. וז"ל "וזה יש לעיין, דלפי הטעם הנ"ל דהוי כמזיק, א"כ צ"ע אם גם בנכרי זה שייך, ועיין לקמן סי' ח' סעי' א' באמ"י ד"ה ממון חבירו לענין חיוב היזק ממון נכרי, אבל

בינת המשפט

עניני ממונות אקטואליים

שצמר תפור לוקחים מהם, משמע דאפילו לכתחלה משום דקניה בשינוי, היינו דוקא דבר שחזקתו גנוב ואינו ודאי, אבל ודאי גנוב אסור לעולם עכ"ל, הרי מבואר להדיא בדבריו, דאף בחפץ שנשתנה מ"מ אסור לכתחלה לקנותו משום שעל ידי זה גורם לגנוב לגנוב עוד".

העולה מזה: ממה שכתב הרמב"ם שהטעם לאסור הוא מפני שעל ידי זה יגרום לו לגנוב עוד גניבות, גם אם קנה בשינוי יש לאסור לקנות ממנו, וכן פסק הים של שלמה. ודוקא דבר גנוב ודאי, אבל אם אינו גנוב ודאי רק בחזקת גנוב יש להתיר.

שיטות הפוסקים שמתירים

וכתב עוד: "אולם באמת אין דבר זה פשוט ומוסכם לכולי עלמא, דהים של שלמה עצמו בפרק מרובה סי' ז' הביא בשם המרדכי והג"ה מיימוניות, שכתבו בשם רב האי גאון, דהיכא דהגנוב קנה את החפץ הגנוב, אז מותר לקנות ממנו, וכן כתב בשו"ת הריב"ש סימן רע"ג וז"ל אבל אמת הדבר שאין לחלק בזה בין ספק לודאי [ר"ל ספק גניבה לודאי גניבה], דאפילו בודאי גמור מועיל שינוי והוא שלו לגמרי, אלא שחייב לנגזל דמים ומותר ליקח ממנו עכ"ל, ועיין שער המלך פ"ה הל' א' מהלכות גניבה, וכן יוצא מתוך דברי התוס' ב"ק קי"ג ע"א ד"ה אין, וכן מהרא"ש שם ומהתוס' דף ס"ז ע"ב, וכמו שנרמז בקו"א כאן ס"ק ז', דס"ל דהיכא דאיכא יאוש בלבד שרי לקנות מהגנוב, אולם יש מקום לפקפק מראיה זו של התוס' והרא"ש, אכן בזה פסק כאן הרב דאסור לקנות ממנו כיון דביאוש בלבד לא נקנה עדיין, אבל היכא שנשתנה לגמרי ברשותו משמע דשרי לקנות ממנו, וכן פסק בהדיא לקמן סעי' כ"ג דהיכא שנשתנה החפץ שרי לקנות ממנו ע"ש. כו'.

העולה מזה: המרדכי והגהות מיימוניות בשם רב האי גאון כתבו שמותר לקנות מגוי דבר גנוב ודאי, אם נקנה לו בקניין. וכן פסקו התוס' והרא"ש, כן פסק למעשה בשלחן ערוך הרב.

הטעם שהתירו לקנות ולא חששו שיגרום לו גניבות

וכתב עוד: "אולם עדיין צ"ע, מאי טעמא באמת פסק הרב לקמן דשרי לקנות היכא שנשתנה, דאף שישנם כמה ראשונים שמתירים וכנ"ל, ומדוע אין בזה חשש שדבר זה יגרום לו לגנוב עוד. וי"ל דכיון דבעצם כל מעשה גניבה כרוך בסיכון, שהגנוב מסכן נפשו ומכניס עצמו לסכנה שמא יתפשוהו ויענישוהו קשות, ולכן, בשלמא אם הוא יכול למכור מיד את החפץ הגנוב בלי המתנה וטירחא, אז אם יקנו ממנו את החפץ הגנוב זה גורם לו שיגנוב עוד, אבל היכא שצריך לשנות את הגניבה, כגון טלה ונעשה איל, או עגל ונעשה שור, עיין סי' שני"ב

עם שינוי גרוע החוזר לברייתו קונין הגנבה לגנוב, וכן הגזלה לגזלן ואין צריך להחזירה כלל אלא נותן דמיה לכן מותר לקנותה או ליהנות בה בעודה ברשותו. ושינוי גמור שאינו חוזר לברייתו, קונה אפילו בלא יאוש, כגון הגזול עצים ושיפן ועשאן נסרים חלקים ודבקים במסמרים ועשאים תיבה, שאף אם יתפרקו יחזרו להיות נסרים חלקים ולא עצים, וכן כל כיוצא בזה. אבל אסור לכל אדם לסייעו לשנות הגזלה, שהרי בשינוייה מוציאה מרשות בעליה ונעשית שלו, ונמצא מסייע עוברי עבירה, ואין צריך לומר שאסור לסייע לגזלן או לגנוב בשום דבר הצריך להם לרשתם" עכ"ל שלחן ערוך הרב.

העולה מזה: לשיטת שלחן ערוך הרב, מותר לקנות דבר הגזול והגנוב, אם כבר נקנה לגמרי לגנוב על ידי קניין גניבה, כגון שנעשה שינוי שאינו חוזר לברייתו אפילו ללא יאוש, ואם זה שינוי החוזר לברייתו, אין להתיר אלא בדבר שאינו גנבה ודאי רק חזקת גנוב, אבל גנבה ודאית שנשתנה ביד הגנוב שינוי החוזר לברייתו, אסור לקנותה ממנו, אלא אם כן ידוע שנודע להבעלים שנגנבה מהם ונתייאשו ממנה, כי יאוש עם שינוי גרוע החוזר לברייתו קונין הגנבה לגנוב.

מחלוקת הפוסקים בגנבה שנקנתה לגנוב האם מותר לקנותה ממנו

שיטות הפוסקים שאוסרים

וב"אמרי יעקב" על שלחן ערוך הרב, האריך בזה לבאר שיטות הראשונים והפוסקים. וז"ל "החפץ שגנוב. ויש לברר, מה הדין היכא שהחפץ שגזל נשתנה שינוי שאינו חוזר לברייתו, דאז הוא נקנה לגזלן אף אם לא היה יאוש בעלים, וכמבואר בגמרא ב"ק צ"ג ובשו"ע סי' ש"ס סעי' ה', ועיין לעיל סעי' ר', וא"כ צ"ע האם שרי לקנותו מהגנוב. ולכאורה היה נראה שאסור לקנותו, שהרי הטעם שאסור לקנות מהגנוב החפץ שגנוב הוא כמש"כ הרמב"ם פ"ה מהל' גניבה הל' א' שהוא מחזיק בזה ידי עוברי עבירה, וגורם לו לגנוב גניבות אחרות, וכמו שהעתיק כאן הרב את דבריו, ואם כן לפי זה מסתבר היה לומר דאף שנשתנה החפץ וקנאו על ידי זה הגנוב להיות שלו, ואין צריך להחזיר לבעלים רק מעות, מכל מקום ענין זה שאסור לקנות מן הגנוב שייך גם באופן זה, שהרי אם נתיר לקנותו, אם כן זה יגרום לו לגנוב גניבות אחרות, וכן מצאתי בים של שלמה ב"ק פ"י סי' נ"ח, דאחר שהביא דברי הרמב"ם הנ"ל, כתב ע"ז וז"ל ומאחר שכתב סתם אסור לקנות ממנו משום שגורם, משמע דאיירי אפילו בגניבה שקנה הגנוב בשינוי לכ"ע, מ"מ מהאי טעמא אסור וכו', והא דמסקינן במתניתין

בינת המשפט

עניני ממונות אקטואליים

העולה מזה: אם הדברים הגנובים לא נקנו לגנב, שהם כמו שנגנבו, אסור לקנות מגוי, בין אם גנב מישראל, ואפילו אם גנב מגוי. אבל אם נעשה שינוי בדברים, ונקנו לגוי, נחלקו בזה הפוסקים, ויש הרבה שמתירים, לכן קשה לאסור, אבל בעל נפש ירחיק מזה.

דינים העולים:

א. מבואר במשנה ובשלחן ערוך, שאין לקנות דברים גזולים וגנובים, ואסור לסייע לגנב ולגזלן ולקנות ממנו.

ב. בפתחי חושן מביא מחלוקת ביור"ד, אם יש איסור מסייע לדבר עבירה לגוי, בדברים שאסור בהם, ולהלכה מותר, אבל בעל נפש יחמיר. ולפי זה, כתב שאיסור קנייה מגוי דבר גנוב, תלוי במחלוקתם. ובשלחן ערוך הרב אוסר לקנות אפילו מגוי דברים גנובים, שאין הבדל בדיני גניבה וגזילה בין ישראל לגוי, שגם הגויים מצווין על גניבה וגזילה.

ג. אסור לקנות דבר הגנוב או הגזול מגוי, אם גונב או גוזל מישראל, ובזה הכל מודים שאסור לסייע לגוי, כיון שהוא גורם נזק לשיראל הנגנב, אבל יש להסתפק אם חזקתו שגוזל רק גויים, האם גם בזה אסור. ומכל מקום נראה לאסור, דסתמת שלחן ערוך הרב לאסור לסייע גם בנכרי, ועוד שחמור מאד עוון גזל אצל גוי כמו ישראל, וחסה התורה על ישוב העולם, לכן נראה, שחכמים אסרו בכל אופן לקנות דבר הגזול והגנוב מגוי אפילו נגנב מגוי, וזה טעם שלחן ערוך הרב.

ד. לשיטת שלחן ערוך הרב, מותר לקנות דבר הגזול והגנוב, אם כבר נקנה לגמרי לגנב על ידי קניין גניבה, כגון שנעשה שינוי שאינו חוזר לברייתו אפילו ללא יאוש, ואם זה שינוי החוזר לברייתו, אין להתיר אלא בדבר שאינו גנבה ודאי רק חזקת גנב, אבל גנבה ודאית שנשתנה ביד הגנב שינוי החוזר לברייתו, אסור לקנותה ממנו, אלא אם כן ידוע שנודע להבעלים שנגנבה מהם ונתיאשו ממנה, כי יאוש עם שינוי גרוע החוזר לברייתו קוין הגנבה לגנב.

ה. ממה שכתב הרמב"ם שהטעם לאסור הוא מפני שעל ידי זה יגרום לו לגנוב עוד גניבות, גם אם קנה בשינוי יש לאסור לקנות ממנו, וכן פסק הים של שלמה. ודוקא

או בשאר דברים שצריך מעשה, כגון בעצים שצריך לשופן או לחקוק בהם אבנים שצריך לסתתן וכדומה, כל אלו צריך זמן או טירחא לקנותן בשינוי מעשה, ולכן לא אסרו לקנות ממנו, דאין זה גורם כל כך שייגנוב עוד, כיון שבנוסף למעשה הגניבה שצריך לסכן נפשו צריך עוד לטרוח בו, ואף דיתכן שבכל זאת זה יגרום לו לגנוב, מ"מ כיון שאינו גורם כל כך כבחפץ רגיל לא אסרו זאת חז"ל, הואיל ומן הדין קנאם וא"צ להחזירם וכדילפינן זה מהפסוק דכתיב אשר גדל" עכ"ל.

העולה מזה: הטעם שלא אסרו לקנות דבר שנעשה בו קנין, כיון שבנוסף למעשה הגניבה שצריך לסכן נפשו צריך עוד לטרוח בו, ואף דיתכן שבכל זאת זה יגרום לו לגנוב, מ"מ, כיון שאינו גורם כל כך כבחפץ רגיל, לא אסרו זאת חז"ל, הואיל ומן הדין קנאם וא"צ להחזירם.

הלכה למעשה

הנה מבואר, שיש הרבה שמתירים לקנות דבר גנוב שכבר נקנה, וכן פסק שלחן ערוך הרב, וכן בפתחי חושן (חלק ה גניבה ואונאה, פרק א סעיף כז) פסק, וז"ל "נשתנה החפץ ביד הגנב באופן שנקנה לו, מותר לקנותו, ובשנוי החוזר לברייתו, אם הוא ודאי גנוב אסור לקנותו, אבל בספק גנוב מותר" עכ"ל.

נמצינו למדים, שאם החפץ הנגנב נקנה כבר לגזלם על ידי שינוי, לפי המרדכי והגהות מיימיניות והריב"ש מותר לקנות ממנו, וכן פסק בשלחן ערוך הרב, אבל מלשון הרמב"ם משמע שאסור, וכן פסק לאסור בים של שלמה, לפיכך קשה לאסור במילי דרבנן דרבו המתירים, אבל בעל נפש ראוי להרחיק מזה, ואם לא ישמעו לנו עדיף שיהיו שוגגין ולא מזידין.

וכן ראוי לציין שבלאו הכי יש בזה איסור להחזיק ידיו, דז"ל הפתחי חושן (חלק ה, פרק א, הערה נה) "המחבר העתיק לשון הרמב"ם שהאיסור הוא בחפץ הגזול, וכן העתיק בשו"ע הרב, אבל הטור כתב שאסור לקנות שום דבר, ומדייק בערוך השולחן שאפילו דבר שאינו גנוב אסור לקנות ממנו, וכן במה שכתב הטור בסימן שסט שאסור להחזיק ידו ולסעודו בשום דבר, מפרש שאסור לסעודו בשום דבר, ודלא כדמשמע מלשון הרמב"ם והשו"ע שאסור לסעודו על שניו, והיינו בחפץ הגנוב (עי' להלן), אלא שבסעיף ו' חזר בו הערוך השלחן וכתב דאפשר שלא אסור אלא כשיש ספק שמה זהו הדבר הגנוב, אבל כשידוע בודאי שאינו דבר הגנוב מותר, עיין שם, וכן נראה מדברי שו"ע הרב סעיף י, ועי' להלן" עכ"ל.

בינת המשפט

עניני ממונות אקטואליים

ז. הטעם שלא אסרו לקנות דבר שנעשה בו קנין, כיון שבנוסף למעשה הגניבה שצריך לסכן נפשו צריך עוד לטרוח בו, ואף דיתכן שבכל זאת זה יגרום לו לגנוב, מ"מ, כיון שאינו גורם כל כך כבחפץ רגיל, לא אסרו זאת חז"ל, הואיל ומן הדין קנאם וא"צ להחזירם.

דבר גנוב ודאי, אבל אם אינו גנוב ודאי רק בחזקת גנוב יש להתיר.

ו. המרדכי והגהות מיימוניות בשם רב האי גאון כתבו שמותר לקנות מגוי דבר גנוב ודאי, אם נקנה לו בקניין. וכן פסקו התוס' והרא"ש, כן פסק למעשה בשלחן ערוך הרב.

